

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
HİMAYESİNDE

SOSYAL POLİTİKALAR VE SİVİL TOPLUM 2023

www.tsv2023.org

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org - www.tsv2023.org

SOSYAL POLİTİKALAR VE SİVİL TOPLUM 2023

ANA TEMA

“SOSYAL POLİTİKALAR VE SİVİL TOPLUM”

ALT TEMALAR

A - KURUMSAL

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Vizyon 2023

- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı

B - TEMATİK ÇERÇEVE

- Sosyal Politikalar, Tarihi Referans Kurumlar
- Sosyal Politikalar, Dayanışma, Sivil Toplum ve Yeni Modeller
- Kamu - Sivil Toplum Proje Temelli İşbirliği Programları
- Sosyal Girişimler
- Gıda Bankacılığı
- Sosyal Politikalarda Yerelleşme
- Sosyal Politikalar: Sorunlar ve Çözümler
- Sosyal Politikaların Finansmanı Riskler ve Fırsatlar
- İnsani Kalkınma ve Sosyal Politikalar
- Eğitim
- Ekonomi
- Bireysel Özgürlükler
- Sosyal Bütünleşme

KAPSAM

Sosyal barış; çalışma hayatı ve barışı, iş sağlığı ve güvenliği, sağlık güvencesi, istihdam, yoksulluk, sosyal dışlanmanın önlenmesi, kimsesizlerin göre topluma kazandırılmaları, alkollü içki, sigara ve uyuşturucu madde kullanımının en aza indirilmesi gibi hususları içeren bir süreçtir. Muhtemel ekonomik ve sosyal risklere karşı önceden gerekli önlemlerin alınarak vatandaşlara gelir sağlamak üzere oluşturulan ve korunma garantisi sağlayan kamu harcama sistemi ile de desteklenen bütüncül bir yaklaşımdır.

Sosyal politikaların temelinde ise; iş ve gelir güvencesi, sağlık güvencesi ve gelecek endişesi yatmaktadır. Uzun ve kısa vadeli sosyal sigortalar, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, bunların birbirleri ile olan ilişkileri ve finansman şekilleri bir bütün olarak sosyal politikaları oluşturmaktadır.

Sosyal devlet; hizmet üreten, ekonomik ve toplumsal düzenin adil bir şekil yürütülmesini sağlayan, vatandaşlarına insan hak ve onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sunan, ekonomik ve sosyal nedenlerle güçsüz duruma düşmelerini önlemek için gerekli tedbirleri alan bir devlettir.

Sosyal sistemin en temel hedefi de, eşitlik ve adalet ilkelerinin yerine getirilebilmesi ve toplumsal dayanışmanın temin edilebilmesi için, vatandaşların yoksulluğa karşı korunması ve insan onuruna yaraşır bir hayat sürmelerinin güvence altına alınmasıdır. Sosyal sistem, sosyal devlet ve sürdürülebilir kalkınmanın en önemli göstergelerinden biridir. Sosyal ve ekonomik risklerin toplumsal bir paylaşım ve dayanışma ile giderilmesini sağlamaktır.

Dünyada derinleşen ekonomik kriz ve küreselleşme süreci, çok boyutlu sofistike rekabet, işsizlik, yoksulluk ve toplumsal dışlanmayı beraberinde getirmekte, etkin bir sosyal sistemin varlığı kaçınılmaz hale gelmektedir. Bütün dünyada sosyal ve ekonomik sorunların şiddetlenmesi nedeniyle sosyal sistemlerin önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde uzayan insan ömrü, azalan doğum oranı, ekonomik büyümenin yavaşlaması, sağlık hizmetlerinde maliyet artışı, kronik hale gelen işsizlik ve yardımlar nedeniyle sosyal amaçlı harcamalar artmakta ve sosyal uygulamalar ciddi finansman krizi ile karşı karşıya bulunmaktadır. Ayrıca sanayi toplumundan hizmet ve bilgi toplumuna geçiş dolayısıyla sanayi toplumu için oluşturulan sosyal sistemler, ekonomik ve sosyal yapıdaki hızlı değişimler nedeniyle ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kalmaktadır.

Sosyal sistemin önemli bir mali kriz içinde bulunması nedeniyle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde köklü bir reform süreci yaşanmakta ve sosyal devletin sorumluluk sınırları yeniden gözden geçirilmektedir.

Krizden çıkış amacıyla, sistemin daha etkin ve ekonomik olarak düzenlenmesi, toplumun en çok ihtiyaç duyan kesimlerine hizmet götürülmesi, sosyal politikaların popülist uygulamaların dışında tutulması ve sosyal güvenlik kuruluşlarının özerk ve bağımsız bir statüye kavuşturulmasına önem verilmektedir.

2023 stratejik hedefi olan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, bir çerçeve stratejidir. Bu strateji; sürdürülebilir sosyal hedefleri de içermektedir. Amaç, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde, sosyal politikalar ve sivil toplum konusunda toplumsal bir tartışma başlatmak ve ulusal düzeyde gerekli tüm çerçevelerin oluşmasına katkıda bulunmaktır.

Modern sosyal sistem uygulamalarını teknik ve yönetim düzeyinde yüksek verimlilikle uygulamakla birlikte yeni bir strateji olarak; insan mutluluğunu temel alan, soyut projelere, sivil topluma yatırım yapan, maddi, manevi insan güvenliğini merkeze koyan ve bu temelde (tarihî referanslarından da ilham alarak) proaktif sivil kurumların inşasını hedefleyen/destekleyen bir vizyonun kurumsallaşmasına stratejik katkı sektör çalışmalarının misyonu olarak tanımlanmıştır.

Günümüz küresel ekonomisi “iki taş arasına sıkışıp da çatlamadan dengede durabilen yumurta kadar kırılgan” bir yapıdadır. Geçmişte neredeyse sekiz yılda bir ortaya çıkan ülkesel, bölgesel ya da küresel ekonomik krizlerin etkisi önce finansal piyasaları ardından da reel sektörü etkilemiştir. Krizlerle iktisadi dengenin bozulması sırasıyla istihdamın azalmasıyla iş-gelir güvencesini, sağlık güvencesini etkilemekte ardından bireysel ve toplumsal gelecek korkusunu besleyerek sosyal barışa zarar vermektedir.

Osmanlı döneminde toplumsal yapı, sosyal politikanın şekillenmesinde vakıf, lonca gibi geleneksel kurumsal yapılar önemli rol oynamıştır. O dönemde sosyal güvence; aile içi yardımlaşma, meslek teşekkülleri ile vakıflar aracılığıyla dayanışma ve sosyal yardımlar şeklinde sağlanmıştır.

Dini inançlardan kaynaklanan zekât, fitre, bağış, sadaka, adak, kurban, kefarete gibi sivil toplum uygulamaları geçmişte olduğu gibi günümüzde de sosyal barışın tesisinde topluma ayrı bir katkı değer sağlamaktadır ve yeniden kurumsal tanımlamaya ihtiyaç vardır.

İNSANİ KALKINMA - SOSYAL POLİTİKALAR

İnsani kalkınma, tüm insanların yaşam kalitesinde* görülen bir iyileşme sürecidir. En önemlisi ülkede yoksulluk sınırının altında yaşayan insanların, bunu yaratan kısır döngüden kurtulması, gıda güvenliği (miktar ve kalite olarak), sağlık ve eğitim hizmetlerine adil erişimin sağlanmasıdır. İnsan odaklı bir kamu ve özel sektör yönetimi sosyal, kültürel ve politik açıdan insana verilen değerlerin artması demektir. İnsana sunulan seçeneklerin genişlemesi, üretim ve tüketimin çeşitlenmesi insani kalkınma politikasının temel hedefi olarak bireysel özgürlüklerin daha rahat kullanılabilmesini de güvence altına almak zorundadır.

İnsani kalkınma bir ülkede sadece üretimin toplam ve kişi başına düşen değerinin artırılması değil, gelir dağılımının da daha adil hale gelmesi, toplumun ve bireylerin sosyal, kültürel ve politik yaşam kalitesinin de yükseltilmesidir. Ülkemizin son yıllarda yakaladığı ekonomik başarıyı, insani kalkınma ölçütleri açısından bireylerin yaşam kalitesine yansıtamaması dikkat çekmektedir. Türkiye, ekonomik büyüme düzeyi ile paralel giden bir insani kalkınma düzeyine ulaşmak zorundadır.

İnsani Kalkınma ve Bireysel Özgürlükler

İnovasyonun içselleşmesi ve ekonomik bir katma değere dönüşerek ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için insani kalkınma olmazsa olmaz bir koşuldur. İnsani kalkınma ve bunun inovasyon ekonomisinin bir parçası olabilmesi için ise bireysel özgürlüklerin toplumsal, kültürel ve siyasi bir norm haline gelmesi gerekir. Bireyler, ancak düşünce ve vicdan özgürlüklerini kullanabildikleri oranda yaratıcı olabileceklerinden, bir toplumda yaratıcılığın, ekonomiyi besleyip, peşinden sürükleyen bir lokomotif haline gelmesi için düşünce özgürlüğü bireysel özgürlüklerin en önemli unsuru olarak, önce yasaların güvencesinde olmak zorundadır. Bunun dışında, istediği mesleği seçebilme, başkalarının özgürlüklerine zarar vermeksizin istediği gibi ve yerde yaşama, yaratıcılıklarının ürünleri olan sanat eserlerini, yani kitap, makale, sahne sanatları ve müzik eserlerini topluma sunabilme, bunların telif haklarından yasal koruma ile yararlanma olanaklarına sahip olmalıdırlar. 2023 Vizyonu ile Türkiye, inovasyon ekonomisini kalkınmanın emrine verirken gerekli tüm yasal, kültürel, iletişimsel, toplumsal ve siyasi dönüşümünü bireysel özgürlüklerin güvence altına alınması yönünde yapmak zorunda olup, bu konulardaki fiili ve görünmez engelleri ortadan kaldırmak durumundadır.

Kadın ve İnsani Kalkınma

* Yaşam ümidi, azalan anne ve çocuk ölümleri, artan okur- yazarlık,, elektrik, temiz içme suyu erişiminde artış, trafik güvenliği,ve genel olarak yaşam güvenliği gibi kamusal güvenlik alanlarında iyileşme, artan bireysel güvenlik, temiz hava, temiz ve gürültüden arınmış çevre ve toplumsal barışı hedef alan yaşam olanaklarının artması gibi temel göstergelerin iyileşmesi anlamında kullanılmaktadır.

Kadın sadece nüfusun %50 sini oluşturmasından dolayı değil, insan yetiştirme ve nesillerin eğitim açısından ilerlemesinde temel öge olması dolayısı ile önemlidir. Kadının aile ve toplumsal yaşamdaki yeri ötesinde, çalışma yaşamındaki konumu Türkiye'nin 2023 Vizyonu'nun kalkınma ile ilgili olan en temel koludur.

Kadının eğitimi, sağlığı, çocuk ve insan yetiştirmedeki bilgi ve yetkinliğinin artması, kadının çalışma yaşamına katılımının engellenmemesi, kadına şiddetin en aza indirilerek, buna neden olan bireylerin caydırılması ve cezalandırılması kadar, şiddete cevaz veren, destekleyen hatta şiddeti mazur gösterip öven zihniyetin değişmesinin özendirilmesi 2023 Vizyonu'nun temel hedefidir. Türkiye'nin kadın eğitimindeki, kadına beceri ve meslek kazandırmadaki, kadını şiddetten koruma ve ona kendi ayakları üzerinde duracak ekonomik bağımsızlığı verecek koşullar bugüne değin istenildiği ölçüde sağlanabilmiş değildir. Bu nedenle Kadın-İnsani Kalkınma ve Sosyal Politikalar üçlemesinin tüm yasal, kurumsal, teknik ve fiziksel kapasite donanımı yine 2023 vizyonunun mütemmim cüzüdür.

Çocuk ve İnsani Kalkınma

Çocuklar ve onların oluşturduğu genç nüfus her ülke için olduğu gibi Türkiye için de ülkenin geleceğini güvence altına alan en önemli dinamiktir. Özellikle Türkiye gibi 0-18 yaş grubunda yer alan nüfusun toplam nüfusun, %30 una ulaştığı bir ülke için bu konunun önemi yadsınamaz. Bu bağlamda yetiştirebileceğimiz kadar nüfus, çocuk ve gençlerin, eğitim ve sağlık koşullarının güvence altına alınması aslında ülkenin geleceğinin güvence altına alınması demektir.

Bedensel ve zihinsel sağlığı yerinde olan gençler için gerekli olumlu aile koşullarının desteklenmesi, çocukların, her türlü şiddetten (organ ticareti için kaçırılma ve şiddet dâhil), zararlı yayınlardan ve bilgidan korunması, aile içinde korunamayanların devlet tarafından koruma altına alınarak topluma kazandırılması için gerekli yasal, kurumsal, teknik ve fiziki alt yapının güçlendirilmesi 2023 Vizyonu'nun olmazsa olmazıdır. Hala 0-1 yaş arasındaki çocuk ölümlerinde kötü istatistiklere sahip olan Türkiye'nin ivedilikle bunun üstesinden gelmesi, tarım ve tarım dışında okullaşma oranını yükseltmesi, hızlı meslek kazandırma programları da dâhil olmak üzere, okul ve eğitimden kopmaları minimize etmesi, sokak çocuklarına, uyuşturucu bağımlısı çocuklara ulaşarak onları suçtan uzak tutması önemlidir. 2023 çocuk-kadın-aile-toplum denklemini, insani kalkınma – sosyal politikalar ikilisine entegre etmeyi hedeflemelidir.

Yaşlı -Yaşlanan Nüfus ve İnsani Kalkınma

Aslında Türkiye nüfusunun yaş piramidi itibarı ile en düşük yüzdesini oluşturan 65 üstü nüfus, günümüzde Türk toplumu için ciddi bir yaşlı ve yaşlanan insan hakları veya toplumun onlara karşı yükümlülüğü konusunu oluşturmaktadır. Diğer konularda olduğu gibi bu alanda da bir kapasite oluşturması ve sosyal politikalar içinde yaşlanan nüfusa sahip Türkiye'nin sorunlara çözüm arayışı içine girmesi bir başka 2023 Vizyonu olacaktır. Yaşlanan nüfusun millî gelirden aldığı payın adaleti, emeklilik, sosyal sigorta, sağlık sigortası sağlık ve bakım hizmetleri, bakım, koruma ve yaşlılık hastalıklarının tedavisi yanı sıra finans ve bankacılık sisteminin yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına göre de yapılması, çağdaş toplum olmanın bir gereğidir.

Eğer zenginleşen ve etkinleşen Türkiye halen nüfus içindeki payı bir hayli düşük olan yaşlı kesimin gereksinmelerine, onları finans sistemi üzerinde bir yük olarak telakki etmeksizin, yaratıcı bir etkinlik ve geleneksel şefkati kaynaştırarak yaklaşabilirse, bu tür sorunlarını hala aşamayan Batı toplumlarını 2023 vizyonu ile aşabilir. Yaşlı nüfusun kendi içinde gruplandırılarak, fiilen aktif ve zihnen yararlanılabilecek olanların deneyimlerinden yararlanılarak, özellikle 65-80 yaş grubunun hala ekonomik bir katma değere katkıda bulunmaları için çözüm oluşturması, 2023 Vizyonu'nun Türkiye'nin uzun vadeli geleceğine önemli bir katkısı olacaktır.

HEDEF KİTLE

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
T.C. Kalkınma Bakanlığı
T.C. Ekonomi Bakanlığı
T.C. İçişleri Bakanlığı
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Eğitim Kurumları
Düşünce Kuruluşları
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
Sektörel ve Mesleki Birlikler
İl Özel İdareleri
Yerel Yönetimler

TSV 2023 PROJESİ "STRATEJİK LOKOMOTİF SEKTÖRLER"

EYLEM / ÇALIŞMA PLANI (TASLAK)

Bilimsel Katılımlı Atölye Çalıştayı

Sektörel Kongre (Ulusal ve Uluslararası)

Akil Kişiler Kurulu Toplantıları

Sektörel Toplantılar (Bölgesel)

Ankara Toplantıları (Sektörel - Başkent Bürokrasisi)

TV Programları Medya Konferansları

Karar Alıcı Organlara Brifing Toplantıları

Sektörel - Bölgesel Araştırma Alt Projeleri ve Raporları Hazırlanması

Sektörel Raporun Yayımlanması

Diğer Akademik Çalışmalar (Kitap, Makale, Tez v.b.)

Ana Belgenin Sürekli Güncellenerek Yayımlanması

İl Toplantıları (Sektörel Konsept - Valilerin Liderliğinde)

Taslak belgenin geliştirilmesi için görüş ve önerilerinizi tavsiye@tsv2023.org adresine iletebilirsiniz.